

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen, der udkommer som del af *Diamanten*, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>.

Bøger og bibliotek

Jyske Lov

Jyske Lov er den første generelle rigslov for Danmark, givet af kong Valdemar Sejv

10. marts 1241 på et rigsmøde i Vordingborg med ”samtykke” af hans tre sønner Erik, Abel og Kristoffer, ærkebisp og alle bisper samt alle ”rigets bedste mænd”, og skrevet af en slags kommission af retslærde 1240-41. Fortalen, der indledes med de berømte ord ”Med Lov skal Land bygges”, er muligvis forfattet af bisp Gunnar af Viborg (ca. 1152-1251) efter kanonisk forlæg.

Det originale manuskript er gået tabt i middelalderen, men nedskrifter er overleveret i 14 håndskrifter før 1400 og ca. 230 senere afskrifter, heraf ca. 150 på dansk, ca. 70 på plattysk og højtysk og 10 på latin. En del af disse senere ned- og afskrifter befinder sig på Det Kongelige Bibliotek, og takket være en håndskriftudveksling med Kungliga Biblioteket i Stockholm er den ældste kendte nedskrift af Jyske Lov fra 1241 nu vendt tilbage til

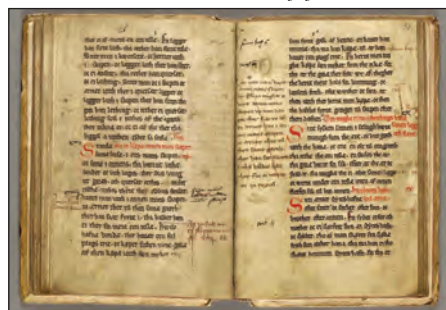

Kulturminister Per Stig Møller med Codex bolmiensis, den ældste overlevering af teksten til Jyske Lov, fra o. 1276, som nu er deponeret i Det Kongelige Bibliotek, efter udveksling med Södermannalagen fra 1327, som til gengæld er tilbage i Sverige.

Danmark efter knap 300 års udlændighed i Sverige.

Det drejer sig om håndskriftet Codex holmiensis (C 37). Håndskriftet havde indtil 1977 været fejldateret og derfor ret upåagtet af forskningen, det blev således i 1933 forkastet som tekstgrundlag for den seneste videnskabelige udgave af Jyske Lov, men i 1977 kunne Thomas Riis i sin disputats *Les institutions politiques centrales du Danemark 1100-1332* med betydelig sikkerhed omdatere det fra o. 1350 til o. 1276. Det gav – og giver – helt nye videnskabelige perspektiver i en række sammenhænge, for resultatet var, at man for første gang siden den videnskabelige historieforsknings gennembrud i det 19. århundrede var i besiddelse af et lovhåndskrift fra 1200-tallet med en – nu den ældste – overlevering af teksten til Jyske Lov.

Et af de vigtigste perspektiver er, at der med Codex holmiensis er fremkommet et nyt grundlag for den antagelse, at Jyske Lov hverken var tænkt eller givet som en landskabslov for Jylland og Fyn, men udstedt som en lov for hele Danmarks Rige på rigsmødet i Vordingborg 10. marts 1241, altså en Danske Lov, der således kan betegnes som slutstenen på den i øvrigt veldokumenterede centralisering og konsolidering af stats- og konge-

magten i Valdemarernes storhedstid.

Codex holmiensis, der nu er deponeret i Det Kongelige Biblioteks Håndskriftafdeling, er udvekslet med et andet lovhåndskrift, nemlig den såkaldte Södermannalagen (NKS 2237 4^e) fra 1327, der er en af de landskabslove, som den svenske kong Magnus Eriksson ”Smek” udstedte. Dette håndskrift er dateret til midten af 1300-tallet.

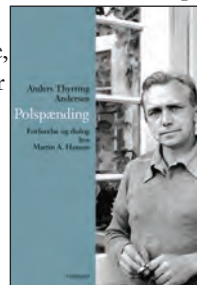
Begge håndskrifter er tilgængelige online.

En mere detaljeret redegørelse for Jyske Lov og baggrunden for udvekslingen findes i Erland Kolding Niensens artikel ”Jyske Lov” vender tilbage”, *Magasin*, 2011:1 s. 19-31.

Jyske Lov var 15. april - 4. maj 2011 udstillet i bibliotekets Atrium.

Bøger og håndskrifter

Bøger kan som bekendt i vid udstrækning trække på eller være helt afhængige af breve, dagbøger, manuskripter eller andet originalt håndskriftmateriale. Et par nye eksempler på det er Anders Thyrring Andersens *Polspænding. Forførelse og dialog hos Martin A. Hansen* og Else Lidegaards *Kære Estrid – Jørgen-Frantz, du kære*.

Anders Thyrring Andersen har i tyve år beskæftiget sig intensivt med Martin A. Hansens forfatterskab – og hans arkiv, hvilket bl.a. har resulteret i udgivelsen af Hansens dagbøger og hans korrespondance med bidragsydere til tidsskriftet *Heretica* med titlen *Katterbreve*.

Den nye bog indeholder analyser af Martin A. Hansens hovedværker

med påvisning af Kierkegaards store betydning for forfatterskabet – og med polemisk brod mod tidligere tolkninger og mod dem, der betragter forfatterskabet som umoderne.

Else Lidegaards bog bygger på

korrespondancen mellem den færøske forfatter Jørgen-Frantz Jacobsen og Estrid Bannister Good, der var den levende model til romanfiguren Barbara i romanen af samme navn, og belyser det uforløste kærlighedsforhold mellem den tuberkuløse forfatter og den letlevende model.

Else Lidegaard, der lærte Estrid Bannister Good at kende i 1970'erne og af hende fik overdraget kopier af brevene, har redigeret i, dvs. forkortet mange af brevene, men til gengæld forsynet dem med indføjede kommentarer.

De uredigerede breve og Martin A. Hansens arkiv befinder sig i Håndskriftafdelingen.

Det Kongelige Bibliotek på nettet

J.P.E. Hartmanns klaverværker

Seneste publikation fra Dansk Center for Musikforskning (DCM) er en udgave af samtlige klaversonater samt klaverstykkerne opus 74 af Hartmann. Blandt de udgivne værker er der et par helt ukendte, aldrig før publicerede værker samt den meget interessante tidlige version fra 1876

af Hartmanns store klaversonate i a mol opus 80 fra 1883. Kun de to første satser af sonaten foreligger i den tidlige version (i henholdsvis g-mol og Es-dur) og begge satser adskiller sig i betydelig grad fra den velkendte senere version.

Hæftet, der er forsynet med indledning og kritisk apparat, er et ”fortryk” af disse værker, der senere skal indgå i Det Kongelige Biblioteks igangværende videnskabelige udgave af udvalgte værker af Hartmann. Det er derfor endnu muligt at foretage rettelser i dette fortryk inden den endelige publicering, hvorfor forslag til sådanne modtages med tak. Redaktionen er forestået af Niels Krabbe.

Af ovennævnte grund foreligger dette hæfte kun på nettet til fri download og kan ikke rekvireres on demand, således som det er tilfældet med DCMs øvrige produktioner

Geografi og natur fra

Carsten Niebuhr ekspeditionen

Endnu et af håndskrifterne fra Carsten Niebuhr ekspeditionen (1761-1767) er blevet digitaliseret, *Haridat al-'aga'ib wa-faridat al-gara'ib*, forfattet af Sirag al-Din Abu Hafs 'Umar ibn al-Wardi. Håndskriftet er købt af Frederik C. von Haven i Kairo 1761 eller 1762. Det foreliggende håndskrift er nedskrevet 25. juli 1622.

Dansk 1800-tals symfoni

Så er der kommet et nyt, ganske omfattende musikværk i DCM's katalog, nemlig J.F. Frøhlichs symfoni i Es-dur opus 33 fra 1833 (DCM 010). Symfonien har ikke tidligere været udgivet, men er overleveret i komponistens autograf på Det Kongelige Bibliotek og en samtidig afskrift i Stockholm. Værket er udgivet på musikfilologisk grundlag efter samme retningslinjer,

som DCM's øvrige publikationer. Noder og tilhørende tekster kan frit downloades fra nettet (<http://www.kb.dk/da/kb/nb/mta/dcm/udgivelser/froehlich/symfoni.html>) eller bestilles til levering som tryk. Symfonien blev anset for at være gået tabt i mere end 100 år, men i 1940'erne blev den fundet i en støvet pakke på loftet i Musikkonservatoriet i København. Den er blevet opført et par gange efter håndskrevet nodemateriale, men nu foreligger den og der foreligger en cd-indspilning, for første gang på tryk. Der kan leveres stemmemateriale til symfonien ved henvendelse til DCM (nk@kb.dk).

Hildegard af Bingen

Den tyske abbedisse og middelaldermystiker Hildegard af Bingen (1098-1179) var en af de mest markante personligheder

Hildegard von Bingen modtager inspiration fra Gud. Miniature fra Liber Scivias fra 1151-52.

inden for den kristne tro og kirke i sin samtid. Hun efterlod sig et stort forfatter-skab inden for teologi, filosofi, lægekunst og naturvidenskab.

I midten af 1100-tallet skrev hun et af sine hovedværker *Cause et cure de mundi creatione*, der forefindes som manuskript fra 1200-tallet i Håndskriftafdelingen (NKS 90 b, 2°) og nu foreligger online.

Katalog til Hagens samling og personkortene online

Komponisten, musikeren, musikforlæggeren S.A.E. Hagen (1842-1929) efterlod sig en betydelig samling, primært i tilknytning til hans virke som musikhistoriker og musikvidenskabsmand. En af de mest benyttede dele af denne samling er den biografiske seddelregistrant til dansk musikhistorie, som hermed tilgængeliggøres online. Den håndskrevne seddelregistrant, der er udarbejdet gennem en længere år-række, indeholder ca. 2.500 sedler, ordnet alfabetisk efter den pågældende persons efternavn.

Udstillinger

Carsten Niebuhr og den arabiske rejse

For 250 år siden sendte den danske kong Frederik V seks særligt udvalgte personer af sted til det, der dengang blev kaldt Arabia

Krigsøvelser hos arabere i Yemen. Planche fra Beschreibung von Arabien ...Carsten Niebuhrs rejsebeskrivelse fra Arabien. Trykt hos bogtrykkeriet Nicolaus Möller Møller København 1772.

Felix – Det Lykkelige Arabien. Ekspeditionens mission var at udforske den ukendte arabiske verden og finde svar på en række videnskabelige spørgsmål.

Efter næsten syv år, hvor mange havde opgivet håbet om at se ekspeditionsdeltagerne igen, vendte Carsten Niebuhr tilbage til Danmark som ekspeditionens eneste overlevende. Hans udgivelser og det materiale, som ekspeditionen indsamlede undervejs, beretter om en udmærkede og omfattende rejse, der skulle gå over i historiebøgerne som en enestående forskningsindsats og et skelsættende møde mellem ekspeditionens deltagere og den arabiske verden.

I anledning af ekspeditionens 250-års jubilæum viser Det Kongelige Bibliotek i samarbejde med Københavns Universitet, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier (ToRS) og Udenrigsministeriet, særudstillingen *Carsten Niebuhr og*

Den Arabiske Rejse.

Den Arabiske Rejse blev bestemt af kong Frederik V (1746-1766) og talte tre særligt udvalgte videnskabsmænd: naturhistorikeren Peter Forsskål, filologen Frederik Christian von Haven og kartografen Carsten Niebuhr, foruden lægen Christian Carl Kramer, tegneren og maleren Georg Wilhelm Baurenfeind og oppasseren, dragon Berggren.

Ekspeditionens deltagere fik af kongen pålæg om at finde svar på en række videnskabelige spørgsmål, at indsamle naturhistoriske genstande, at indkøbe orientalske manuskripter og at skildre livet i den del af den arabiske verden, ekspeditionen rejste igennem.

Udstillingen fortæller historien om rejsens dramatiske forløb; om det første års ophold i Kairo, om rejsen til Yemen, om sørejsen til Indien og om det korte ophold i Bombay.

Herefter følger beretningen om Carsten Niebuhrs ensomme og enestående forskningsindsats under den fire år lange hjemrejse indtil ankomsten til København i 1767. Udstillingen giver en kronologisk oversigt over rejsens forløb og præsenterede eksempler på det materiale, naturhistorikeren indsamlede, de manuskripter, filologen indkøbte og de kort, kartografen Niebuhr udarbejdede.

De offentlige arealer, 9. maj - 6. september 2011.

Touching Dreams – Helsinki School vol. 3

Foto- og videoværker af den seneste generation af unge kunstnere fra fotografuddannelsen på Aalto Universitetets School of Art and Design i Helsinki.

I de seneste årtier har finsk fotografi markeret sig meget stærkt på den internationale scene, ikke mindst takket være University of Art and Design i Helsinki. Kuratoren Timothy Persons har i samarbejde med Det Nationale Fotomuseum samlet en række af de mest lysende yngre finske fotografer, kommende inter-

Nelli Palomäkki, Dora at 7, 2009, pigment print on aluminium. Touching Dreams - Helsinki skolen.

nationale stjerner. Udstillingen blev produceret i samarbejde med de deltagende kunstnere samt Finlands Kulturinstitut i Danmark.

Det Nationale Fotomuseum, 13. maj - 27. august 2011.

Wikborgs verden – i Berlingske

Tom Wikborg (f. 1938) er uddannet fra Kunsthåndværkerskolen og blev i 1968 ansat på *Berlingske Tidende* – fra 1978 også medarbejder ved *Svikmøllen*. Tom Wikborgs bladetegninger udtrykker et enkelt ord, danskhed. Han rammer bedre end de fleste bladetegnere den folkesjæl, som vi alle praler af at være en del af, eller måske nærmere håber at være.

Tom Wikborg spænder bredt i sin tegnekunst, men hovedopgaverne i den daglige ”Tante Berlinger” var satire og artikelillustrationer

– og det blev til rigtig mange af dem. Han følte ofte, at avisen drev rovdrift på ham og pressede ham igen og igen til lige netop at tegne en enkelt tegning til – og Tom bandede højlydt, men som den gamle circushest i manegen, elskede han det også. Tempoet og stemningen på redaktionen i Pilestrædet var drivkraften og belønningen kom i morgendagens avis. Alle lyste de op og alle fremkaldte det gode smil og den stille latter.

Tom Wikborg var en gave

for avisen. Han lettede og løste op og formidlede det ofte lidt tørre stof på en befriende og overraskende måde. Hans fabuleringen og hittepåsomhed var overvældende og original. Vinklingen i tegningen var ofte helt på hovedet, men landede altid på begge ben.

Hans replik til tegningen altid underfundig morsom – en leg i legen – et ordspil – en sjov drejning af mening og udtryk.

Blandt de hædersbevisninger, han gennem tiden har høstet, kan nævnes Cross-prisen og Den Gyldne Tegnestift.

Bladtegnergangen, 20. april - 4. juni 2011.

Genveje til dannelse

Snilde smutveje til musikalitet
Man bruger udtrykket ”fra et hjem med klaver”, om det at komme fra bedre kredse; fra et hjem med overskud og en vis kunstnerisk forståelse. Det at kunne spille på et instrument har langt tilbage i tiden været set som et tegn på almen dannelse.

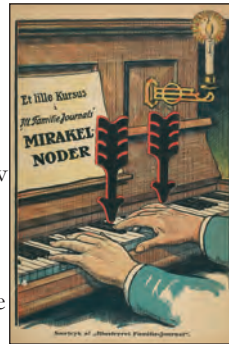
Udstillingen satte fokus på musikalitetens status i 17- og 1800-tallets Danmark, hvor musikalsk dannelse gik fra at være de velhavendes privilegium og en dyd for overklassen til at blive et must for en borgerlig middelklasse. Med tiden eroderede dannelsesidealet så meget, at der

opstod et marked for fikse genveje til fx at blive dus med klaveret.

Inden for klaverspillet blev der udtænkt mange fantasifulde opfindelser, der kunne spare den håbefulde pianist for udgifter til instrumenter og

mange timers slidsom øvning. Fx introducerede *Illustreret Familie-Journal* i 1921 et kursus i klaverspil efter ”Mirakel-Noder”, og uge efter uge blev der gennem flere år bragt nye melodier ud til bladets læsere noteret med de mirakuløse noder.

Entregalleriet, 13. april - 14. maj 2011.

Foredrag m.v.

Foredragsrækken

Under den samme himmel

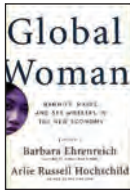
Backstage på det globale frie marked

mandag 11. april 2011

Arlie Hochschild, professor i sociologi ved University of California, Berkeley, USA og æresdoktor ved Universitetet i Oslo og Aalborg Universitet. Helle Solvang, journalist DR.

Det højt besungne frie marked har en anden og for de fleste ikke-synlig bagscene.

I sin bog *Global Woman* introducerer den højt profilerede amerikanske sociolog Arlie Hochschild begrebet ”care-

chains”, omsorgskæder. Et begreb der dækker over, at vi på en mere usynlig måde også er forbundne på tværs af nationer og landegrænser.

I en samtale med journalist Helle Solvang diskuterede Arlie Hochschild, hvad det betyder, at stadig flere kvinder fra den 2. og 3. verden forlader deres familier for at finde arbejde som au pairs i den 1. verden, og at et stigende antal medicinske turister på samme tid rejser til fx Indien for at finde surrogatmødre, der kan føde deres børn.

Arlie Hochschilds besøg var arrangeret i samarbejde med Global Stories.

Det danske paradoks – mellem globalt engagement og national selvtilstrækkelighed

onsdag 18. maj 2011

Uffe Ellemann-Jensen, tidligere udenrigsminister, debattør og formand for Det Udenrigspolitiske Selskab.

I en ny verdensorden, hvor den globale magtbalance er dramatisk ændret – både økonomisk og politisk, står Danmark overfor et valg: ”Vil vi samles om gadekæret og dyrke, hvad der var engang, eller vil vi vende os ud mod verden og deltage i den globale virkelighed?” spørger Uffe Ellemann-Jensen.

Efter terrorangrebene den 11. september 2001 og den globale finanskriser er Europas indflydelse på retur og andre værdisæt på vej frem.

Og i følge den tidligere udenrigsminister er vi i Danmark ved at køre os selv af sporet med manglende reformer, fremmedfrygt og EU-forbehold. Men hvad skal der til, for at vi kommer med igen?

Osmannerne og os andre – Tyrken som iscenesat figur

mandag 6. juni 2011

Bent Holm, lektor i teaterhistorie ved Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Københavns Universitet.

”Tyrken” er en spektakulær figur, der har skabt skræk og fascination ikke bare på scenen men også på søen, i krigen og i fantasien.

Bent Holm har i Det Kongelige Biblioteks samlinger fundet opsigtsvækkende materiale om ”Tyrken” på den danske scene. Materiale der rummer overraskende nøgler til forståelsen af de eksotiske karakterer – og dermed også til vor tids billeddannelse.

Bent Holm fortalte, hvordan

Illustration fra Melchior Lorck's ”Tyrkerbog” med træsnit fra 1500-tallets Istanbul (Det Kongelige Bibliotek).

”Tyrken” som pittoresk rolle i kulørte historier om sultaner, pirater og haremsdamer får helt nyt perspektiv set i lyset af Danmarks mangeartede kommercielle og militære relationer til Osmannerriget.

Og ikke kun på teatret: som diabolisk aktør i et kosmisk konspirationsdrama blev Tyrken grandioست iscenesat ved Christian 4.s kroning, levede videre i folketroen og fik nyt liv hos Grundtvig.

Foredragsrækken Carsten Niebuhr

Carsten Niebuhrs arabiske rejse

tirsdag 10. maj 2011

Michael Harbsmeier, lektor i Kultur- og Idehistorie, Institut for Kultur- og Identitet, Roskilde Universitet.

Om hvordan Carsten Niebuhrs praksis og metode i felten adskilte ham fra 1700-tallets øvrige og mere berømte europæisk opdagelsesrejsende.

Carsten Niebuhrs stambog – erindringsbog og supplerende rejsejournal

tirsdag 24. maj 2011

Stig T. Rasmussen, førstebibliotekar, Det Kongelige Bibliotek.

Stambogen har særlig interesse som supplerende kilde til Den Arabiske Rejse.

Stambogen var ukendt indtil foråret 2010, hvor den overraskende blev udbudt til salg på auktion i Wellington, New Zealand. Med velvillig hjælp fra Augustinus Fonden og Højesteretssagfører C.L. Davids Legat for Slægt og Venner

lykkedes det Det Kongelige Bibliotek at erhverve stambogen.

Niebuhr og senere dansk forskning i Mellemøsten

tirsdag 7. juni 2011

Jørgen Bæk Simonsen, professor, dr.phil., Københavns Universitet.

Den Arabiske Rejse var med til at cementere interessen for regionen i den danske akademiske verden. Jørgen Bæk Simonsen præsenterede udvalgte dele af den forskning, der har sikret dansk forskning en vigtig og central plads i studiet af Mellemøsten.

International forfatterscene

Paul Auster og Siri Hustvedt USA

torsdag 12. maj 2011

Det amerikanske forfatterpar Paul Auster og Siri Hustvedt er to af USA's mest kendte og succesfulde forfattere og sammen udgør de et af verdens mest profilerede forfatterpar.

Siri Hustvedt (f. 1955) roman debuterede i 1992 med *Med bind for øjnene*, og slog for alvor igennem med romanen *Det jeg elskede* (2003), som blev en stor succes hos både anmeldere og læsere.

Kendetegnende for Siri Hustvedts værker er, at teksterne på en gang er følsomt sansende og voldsomt intellektuelle. I flere af sine romaner skriver Hustvedt om sindssygdom, psykopati og psykiatriske afvigelse, fordi hun mener, at de siger noget om den kultur, de opstår i.

Et andet centralt tema hos Hustvedt er identiteten, ligesom der ofte er mange sammenfald mellem hendes eget

liv og de liv, hun skriver om. Ud over romanerne, der også tæller *Lily Dabls fortryllelse* (1997) og *En amerikaners lidelser* (2008), har Siri Hustvedt skrevet poesi og flere artikler og essays om billedkunst.

Siri Hustvedt har længe været fascineret af neurologi, psykiatri og psykoanalyse. Bogen *Kvinden der rystede – eller historien om mine nerver* (2010) er både en personlig fortælling om hendes eget sygdomsforløb og en medicinsk, kulturhistorisk, og litterær rejse gennem vores forståelse af og måder at tænke diagnosticering og mennesket på.

Siri Hustvedt er født i USA af norsk-amerikanske forældre og har i perioder boet i Norge, hvor hun tog studentereksamen.

Hendes bøger er oversat til 29 sprog, og i foråret 2011 udkom Hustvedts nye roman *Sommeren uden mænd* på forlaget Per Kofod.

Paul Auster (f. 1947) har i mere end 20 år begejstret læsere verden over med bøger som *New York trilogien*, *Opfindelsen af ensomhed*, *Tilfældets musik*, *Brooklyn dårskab* og senest den anmelderroste *Sunset Park* (2010). *Sunset Park* fik ligesom flere andre af Austers bøger verdenspremiere i Danmark.

Paul Auster er en af USA's store intellektuelle forfattere, og hans bøger om fremmedgørelse og identitet, USA, og om tilværelsen som på en gang skæbnebestemt og tilfældigt har et stort dansk publikum.

Efter studier på Columbia University boede Paul Auster i Frankrig i

fire år, hvor han blandt andet levede af at oversætte fransk lyrik til amerikansk.

Ud over en lang række andre internationalt anerkendte romaner har Auster et omfattende lyrisk og essayistisk forfatterskab, og hans bøger er oversat til over 30 sprog.

Paul Auster har desuden arbejdet med film. Han har skrevet manuskript til kultfilmen *Smoke*, der modtog adskillige internationale filmpriser, og har skrevet og selv instrueret filmene *Blue in the Face*, *Lulu on the Bridge* og *The Inner Life of Martin Frost*.

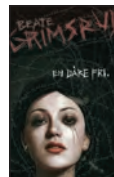
Besøget blev arrangeret i samarbejde med Københavns internationale litteraturfestival CPH:LITT.

Beate Grimrud Norge/Sverige

lørdag 14. maj 2011

Beate Grimrud modtog i marts 2011 den norske kritikerpris, og hun blev omtalt som storfavorit til at vinde Nordisk Råds Litteraturpris 2011. I Den Sorte Diamant fortalte hun om sit forfatterskab og særligt sit seneste værk.

Forfatter Beate Grimrud (f. 1963) debuterede i 1989 på svensk med novellesamlingen *Det fins grenser for hva jeg ikke forstår* og slog igennem med romanen *At smyge forbi en økse* (1998). Grimrud var helt usædvanligt nomineret til Nordisk Råds Litteraturpris 2011 i både Sverige og i Norge for den delvist selvbiografiske roman *En dåre fri* (2010). Forfatteren stammer fra Norge,

men har i mange år været bosat i Stockholm, og hun udgiver sine bøger på både svensk og norsk.

Romanen *En dåre fri* er i en anmeldelse fra *Weekendavisen* blevet rost for at være ”en særdeles interessant og vedkommende roman med et dybt bevægende og indsigtfuldt psykologisk portræt af en schizofren kvindelig forfatter, hvis liv bliver styret af en række magtfulde og insisterende stemmer inde i hovedet”.

I virkeligheden kan denne personbeskrivelse lige så godt passe på Beate Grimrud, som selv er skizofren. Foruden lighedstræk på det mentale plan er der en række andre fællestræk mellem hovedpersonen Eli og virkelighedens Beate. Eli flytter fra Oslo til Stockholm for at gå på forfatterskole, hun skriver de samme bøger og bliver nomineret til de samme priser som Beate. Hun har skrevet og instrueret de samme film, som Beate Grimrud har i virkeligheden, nemlig dokumentarerne *Ballen i øyet* fra 2000 og *Det pleier å gå bra* fra 2010. Dog holder Grimrud fast i at kalde sit aktuelle værk for en roman og ikke en selvbiografi. Værket indeholder altså fiktive elementer – hvilke, må være op til læseren at gruble over.

Besøget arrangeredes i samarbejde med Københavns internationale litteraturfestival CPH:LITT.

Amos Oz

Israel

tirsdag 31. maj 2011

Amos Oz (f. 1939) betragtes som Israels største nulevende forfatter og anses som en af sin generations vigtigste, og de sidste mange år er han blevet nævnt som favorit til Nobelprisen i litteratur. I maj 2011 udkom hans nye roman, og i den anledning fik hans store danske publikum en enestå-

ende mulighed for at møde ham. I bogen fortæller Amos Oz om livet i en lille by i det nordlige Israel, hvor skelsættende begivenheder er sjældne.

Oz har et omfattende forfatter-skab bag sig og er oversat til over 30 sprog. Hans ry som en forfatter i verdensklasse stammer bl.a. fra gennembrudsromanen *Min Michael* (dansk 2007), *En panter i kælderen* (dansk 1997) og senest er på

dansk udkommet *Vers om livet og døden* (2009).

Amos Oz'

forældre var højreorienterede zionister fra Østeuropa. Som 15-årig flyttede han i protest mod deres holdninger fra hjemmet i Jerusalem til kibbutzen Hulda, hvor han boede indtil midten af 1980'erne. Hans erindringer fra barndomsårene er levende beskrevet i den store selvbiografiske roman *En fortælling om kærlighed og mørke* (dansk 2005).

Ved siden af sit skønlitterære forfatterskab er Oz en engageret samfundsdebattør og spiller en aktiv rolle i diskussionerne om fred i Mellemøsten og kampen for en to-stats-løsning på Israel/Palæstina-konflikten. I sit essay fra 2004 *Hvordan helbrede en fanatiker* argumenterer Oz for at konflikten mellem Israel og Palæstina ikke handler om religion, kultur eller traditioner, men om ejendom, og at den må løses gennem besværlige kompromiser.

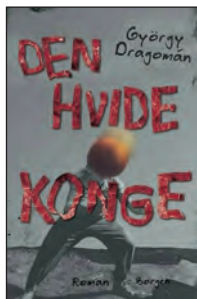
Oz har modtaget en lang række

fornemme priser for sit forfatterskab, bl.a. den tyske Goethe-pris i 2005.

György Dragomán Ungarn

torsdag 9. juni 2011

Med sin seneste roman *Den hvide konge* (dansk udgave 2008) er György Dragomán blevet en af de mest bemærkelsesværdige ungarske forfattere i sin generation. György Dragomán blev født i 1973 i det etniske ungarske mindretal i Transsylvanien og flyttede til Ungarn med sin familie, da han var 15 år.

Den hvide konge foregår i forfatterens barndomsmiljø, Transsylvanien under Ceausescu-regimet, og skildrer med stor psykologisk dybde en meget intensiv prosa og en novelle-lignende fortælleteknik, historien fra en ungt teenagers perspektiv, hvis far blev sendt i arbejdslejr. *Den hvide konge* blev en international litterær succes på meget kort tid, er blevet oversat til 28 sprog og har modtaget rosende anmeldelser både i Europa og i USA.

I samarbejde med Ungarns Ambassade i Danmark og Europa-Kommissionens Repræsentation i København præsenterede Det Kongelige Bibliotek György Dragomán i samtale med Peter Nielsen, kulturelledende på *Information*.

Information skrev: „foruroligende, brutal og samtidig afsindig smuk roman om livet i et totalitært samfund set fra drengeperspektiv” og „en gave til den, der elsker en god historie, og til den kræsne læser, der kun gider læse, når sproget er noget værd i sig selv”.

Et Øieblik – ny scene for litteratur og lyrik

De Unge og De Tunge – Josefine Klougart og Tomas Espedal

torsdag 5. maj 2011

På tværs af generationer diskuterede to af Danmarks bedste forfattere litteratur, inspiration og erfaringer.

She's a Show

Torsdag 9. juni 2011

Musikeren Miriam Karpantschof & digteren Mette Moestrup er tilsammen *She's a show*. Mette Moestrups ord mødte Miriam Karpantschofs lydunivers, og eksperimenter med beats, feministisk semi-rap, manipulerede hjertelyde og vindspil opstår. Mottoet er: Aggression and fun, men nogle gange skal det også være sært, skært, skævt.

Debat: Nordisk Råds Litteraturpris – hvem skal have den?

onsdag 6. april 2011

Josefine Klougarts *Stigninger og fald* og

Harald Voetmanns *Vågen* var de danske kandidater til Nordisk Råds Litteraturpris 2011. Nomineringerne skabte vild debat, og Lilian Munk Rösing og Asger Schnack fra den danske udvælgelseskomité blev skarpt kritiseret for deres valg af værker af unge og forholdsvis ukendte forfattere.

Nordisk Råds Litteraturpris fejrer 50-års jubilæum i 2011 og som optakt til offentliggørelsen af årets vinder den

12. april inviterede Det Kongelige Bibliotek og Norden i Fokus til debattmøde om nordens fineste litteraturpris. Hvad kan vi bruge den til og hvilken rolle spiller den i et større kulturpolitisk perspektiv?

Kritikeren Lilian Munk Rösing og forfatteren Asger Schnack diskuterede deres nomineringer og mål med prisen med Claes Kastholm Hansen, kommentator ved *Berlingske Tidende* og tidligere formand for Kunstrådets litteraturudvalg, og Mogens Jensen (S), formand for Nordisk Råds Kulturudvalg.

Henrik Wivel, kulturredaktør på *Weekendavisen* styrede debatten.

Kvinden uden skygge

Operaintroduktion

mandag 2. maj 2011

Det Kongelige Teater vovede sig i sæsonen 2011 ud i en opsætning af Strauss' mest udfordrende opera, nemlig *Kvinden uden skygge*.

Richard Strauss har skrevet omkring 16 operaer, og de seneste sæsoner har Det Kongelige Teater ofte haft en

Kvinden uden skygge havde urpremiere i 1919. *Ammen ber er fra denne opførelse.*

Strauss-opera på programmet, som *Rosenkavaleren*, *Elektra* og *Ariadne på Naxos*.

Operaaen kræver bla. fem toptunede solister til at synge hovedpartierne, et udvidet orkester og stor sceneproduktion med mange tekniske effekter.

Operaaen handler om en ufrugtbar kejserinde,

der ingen skygge kaster. Hun bliver sat over for det ultimatum, at hun i løbet af kun tre dage skal franarre en anden kvinde hendes skygge, da hun ellers vil forblive ufrugtbar til evig tid. Følelser som jalousi, smerte, angst, ulykke og lykke bliver udlevet i højeste potens i *Kvinden uden skygge*. Nila Parly fortalte om både opera og opsætning.

Premiere på Det Kgl. Teater 2. maj 2011.

Andre arrangementer

Dokumania LIVE

torsdag 7. april 2011

Christoffer Guldbrandsens film *Præsidenten* Doku-forpremiere

I sin nye film *Præsidenten* går Christoffer Guldbrandsen igen bag magtens facade. Denne gang var scenen det europæiske magtcenterum.

For første gang fik offentligheden adgang til en af de vigtigste og mest ejendommelige beslutningsprocesser i Europas nyere historie. Ambitionen var en stærk præsident for et samlet EU – resultatet blev noget helt andet.

Filmen fortalte historien om en supermagt, der skulle vælge en præsident og endte med en mand, der ikke ville have jobbet.

Det er en film, hvor Europas stats- og regeringschefer for første gang giver deres uforbeholdne mening om hinanden til kende og det EU, som de næsten

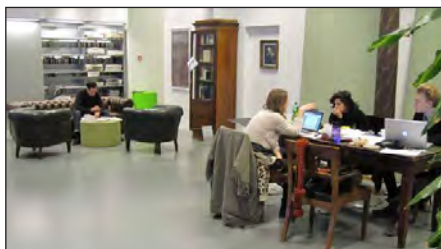
alle tror på – men hvis fremtid de frygter.

Dokumania LIVE arrangeredes af Det Kongelige Bibliotek i samarbejde med DR 2 Dokumania.

liT.house: Den dramatiske anden

7. april 2011

Dramatikeren Astrid Saalbach i samtale med kritiker Per Theil. Som kunstnerisk

liT.house, Det Humanistiske Fakultetsbibliotek.

optakt opførtes en scene fra Astrid Saalbachs nye stykke *Rødt og Grønt*.

liT.house, Det Humanistiske Fakultetsbibliotek.

En aften med Michael Nyman

fredag 29. april 2011

Michael Nyman er verdensberømt for sine kompositioner til mindeværdige film som *Gattaca*, *Man On Wire*, og et utal af Peter Greenaways film. Mest kendt er han nok for musikken til Jane Campions *The Piano*, for hvilken han vandt en Oscar. Men Nyman er både filminstruktør, fotograf, skribent og musikvidenskabsmand – en vaskeægte multikunstner, hvis mange sider publikum kunne opleve på nært hold denne ene aften.

Med i bagagen til København havde Nyman sin nye film *Nyman With A Movie Camera* fra 2010. Filmen er et eksperimentalt og radikalt scene-for-scene remake af Dziga Vertovs dokumentariske mesterværk fra 1929, der afbilder russernes moderne byliv.

I 2002 bestilte British Film Institute et nyt moderne partitur hos Nyman til Vertov-filmklassikeren og resultatet blev energisk, pulserende og smukt. Nyman blev så inspireret af sit dybdegående arbejde med den oprindelige udgave, at han kastede sig ud i en parallel nyfortolkning af bysymfonien. Med sin personlige version går Nyman nye veje som filmmager, idet han erstatter Vertovs optagelser med sine egne – optagelser som han har samlet over de sidste 20 år. Filmen tager publikum med ind i Nymans forunderlige univers på en billedlig færd fra London over Mexico, Polen, Holland, Portugal til Berlin. Filmen var akkompagneret af Nymans mesterlige komposition til den oprindelige Vertov-klassiker.

Aftenen bød på flere kortfilm fra Nymans hånd. Bl.a. Nymans allersensreste filmværker fra Mexico City, *Cine Opera*, der i aftenens specielle anledning akkompagneres af en strykekvartet fra Danmarks bedste ensemble for ny musik, Athelas. Der blev også mulighed for at nyde ham solo: Michael Nyman slap magien løs og opførte nogle af sine største filmkompositioner live på salens Steinway-flygel.

Det eksklusive helaftensprogram præsenteredes af CPH PIX, Det Kongelige Bibliotek og artFREQ.

Udforsk Asien

Det handlede om kultur og konflikt, ungdom og etik og meget mere, da Det Samfundsvidenskabelige Fakultetsbibliotek 28. og 29. april 2011 satte fokus på Asien med arrangementet udFORSK Asien! Det afholdtes som del af Forskningens Døgn 2011 og var et samarbejde mellem Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Asien Dynamics Initiative og Nordisk Institut for Asienstudier.

Biblioteket blev omdannet til et asiatisk inspirationscenter og satte de to dage scenen for korte, medrivende oplæg fra forskere i Asienområdet.

Undervejs bød biblioteket på live japansk bambusfløjtemusik, mulighed for at stille spørgsmål om Asien – som besvaredes på hjemmesiden: www.kb.dk/forsk – og sluttede begge dage af med at invitere til refleksion og asiatiske forfriskninger i loungen.

Det hele var tilrettelagt med tanke på unge mennesker som f.eks. gymnasieelever, men alle var velkomne.

Forskningens Døgn er en årlig landsdækkende begivenhed, som skal vække interesse og forståelse for dansk forskning.

Musik

Stillekoncert. Shhh ... det er musik – og brændende kærlighed!

Den Danske Strykekvartet III

Intim stillekoncert med Den Danske Strykekvartet

tirsdag 5. april 2011

I Det Kongelige Biblioteks fyraftensserie ”Stillekonserter. Shhh ... det er musik!” var Den Danske Strykekvartet igen på scenen, og så blev det alligevel noget helt andet end de to foregående koncerter, hvor publikum har siddet helt tæt på musikerne, og musikken har været fra det centrale strykekvartet repertoire.

For kvartetens ene violinist Rune Tonsgaard Sørensen havde taget sin folk-trio *Dreamers Circus* med, og så skete der noget. Noget andet. Musikerne fortalte fra prøverne, at talrige idéer blev sluppet løs i et virvar af musikalske verdener, som samledes i et helhedsudtryk, takket være en fælles filosofi om, at ”musik er musik”, og musik hverken ønsker rammer eller genrebetegnelser.

Musikken ønsker at være fri og leve sit eget liv, og det kunne opleves den eftermiddag med disse seks unge musikere. En ganske utraditionel koncertoplevelse med plads til refleksion og brændende kærlighed.

Kompositioner af bl.a. Mozart, Thomas Adès, Vivaldi og af to af *Dreamers Circus*' musikere: Ale Carr og Nikolaj Busk.

DiamantEnsemblet:

Den franske forbindelse

tirsdag 12. april 2011

Fransk musik af Jolivet, Poulenc og Debussy

DiamantEnsemblet med gæster

Marianna Shirinyan, klaver

Cathriona Yeats, harpe

Michael Frank Møller, trompet

Frankrig har en stærk tradition for træblæsere, og i en række kammermusikværker har træblæserne en vigtig rolle. To af disse værker var på programmet ved sæsonens sidste koncert, med Frankrig som tema.

I Poulencs *Sekstet* for blæserkvintet og klaver kunne de fem blæsere i flot sammenspil med klaveret virkelig præsentere deres instrumenters mange facetter, klinge og muligheder – det emmede af fransk musikanteri. Det var en af ensembles yndlingsmusikere, der satte sig ved flyglet i Poulenc, den herboende

pianist Marianna Shirinyan.

Den danske komponist Niels Rosing-Schow havde arrangeret et udvalg af Debussys klaverpræludier for kammerensemble. Værket blev uropført i 2001 af Storstrøms Kammerensemble – i Dronningesalen. Måske er disse instrumentationer for fløjte, klarinet, fagot, trompet, klaver, harpe og strygetrio et godt bud på, hvordan Debussy gerne ville høre sin musik?

Program: André Jolivet: *Petite suite*, for fløjte, bratsch og harpe (1941); Francis Poulenc: *Sekstet* for blæserkvintet og klaver; Claude Debussy: *Préludes*, arrangeret af Niels Rosing-Schow (2000) for kammerensemble.

Sponsorer: Siemens, Beckett-Fonden, Oticon Fonden, Knud Højgaards Fond. Mediepartner: DR P2.

Kaija Saariaho & Athelas

Komponistportræt af Sonningmusikprisen modtager 2011: Kaija Saariaho onsdag 4. maj 2011

Dagen før Kaija Saariaho modtog Léonie Sonnings Musikpris, var der mulighed for at høre hendes musik ved en koncert i Den Sorte Diamant, hvor det kammermusikalske format var i centrum. På programmet var fem værker skrevet mellem 1996-2003. Det var ensemblet Athelas Sinfonietta Copenhagen med chefdirigent Pierre-André Valade, som leverede musikken samt to gæstesolister, fløjtenisten Camilla Hoitenga og sangeren Signe Asmussen. For klangregi stod Kaija Saariaho selv.

Den finske komponist (f. 1952) tilhører den absolutte elite af nulevende komponister. Hun er blevet anerkendt med flere priser samt stor efterspørgsel på hendes musik, der bl.a. er blevet spillet af

Kaija Saariaho, modtageren af Léonie Sonnings Musikpris 2011. Fotograf: Priska Ketterer.

New York Filharmonikerne, på Salzburg Festspillene og af verdens største solister. Karakteristisk for musikken er de transparente, organiske og ekspressive klangbilleder som Saariaho skaber, ofte med brug af elektroniske kompositioner blandet med akustisk musik.

Program: Saariaho: *Die Aussicht* (1996); *Je sens un deuxième cœur* (2003); *Solar* (1993); *Miranda's Lament* (1997); *L'Aile du songe* (2001).

Benkó Dixieland Band

fredag 13. maj 2011

Det var den helt populære traditionelle jazz, der var på programmet, og måske fra en lidt uventet del af verden, nemlig Ungarn. Men Benkó Dixieland Band er et meget veletableret orkester på den internationale dixieland-scene med en række

priser og udmærkelser på cv'et.

Benkó Dixieland Band har eksisteret i et halvt århundrede – grundlagt i 1957 af den ungarske jazzklarinetist Sandor Benkó – og givet mere 10.000 koncerter verden over, bl.a. med flere jazzstjerner som Milt Jackson, Buddy Tate og Dizzy Gillespie som gæstesolister. Sandor Benkó er stadig bandets dynamiske leder.

Koncerten var en del af det kulturelle program, der markerede Ungarns EU-formandskab foråret 2011.

Arrangør: Den ungarske Ambassade, EU Kommissionens Repræsentation og Det Kongelige Bibliotek

Erhvervelser

Håndskriftafdelingen

Tegninger af Hans Bendix

Tegneren Hans Bendix (1898-1984) er især kendt for sine elegante teater- og ballettegninger og portrætter fra sin ansættelse som bladtegner ved *Politiken* fra 1950 til sin død.

Kunstmaleren Vilhelm Lundstrøm tegnet af Hans Bendix (Det Kongelige Bibliotek).

Men allerede fra starten af 1920'erne var Bendix aktiv som tegner, dels som bladtegner ved *Social-Demokraten*, dels ved sin tilknytning til en række tidsskrifter og bogudgivelser med social-kritisk indhold. Han var bl.a. bidragsyder til tidsskrifter som *Kritisk Revy* og *Kultur-*

kampen, og han tog selv i 1933 initiativ til oprettelsen af det anti-nazistiske tidsskrift *Aandebullet*, som han måtte lukke efter to årgange efter pres fra daværende statsminister Stauning.

Håndskriftafdelingen har meget store samlinger af Hans Bendix' bladtegninger, og for nylig lykkedes det at erhverve 25 af hans politiske og satiriske tegninger fra mellemkrigstiden, der ikke blot i tendensen, men også ved brugen af kul og tusch afviger fra de senere tegninger.

Hamsun og Hansen

Da forfatteren Thorkild Hansen (1927-1989) i 1978 udgav værket *Processen mod Hamsun* i tre bind, gav det anledning

Knut Hamsun (1859-1952).

til voldsom debat både i Danmark og ikke mindst Norge.

Thorkild

Hansen bevæger sig med denne bog ind i et minefelt. Ganske vist retfærdiggør Hansen ikke Hamsuns nazisme, men han gør det synspunkt gældende, at for den store ener gælder der andre standarder end for det almindelige menneske.

Håndskriftafdelingen har nu erhvervet manuskriptet til det omfangsrige værk, der med udkast og talrige varianter giver mulighed for at studere Thorkild Hansens arbejde.

150 Herman Bang-breve

Da de mange hidtil ukendte breve fra Herman Bang (1857-1912) til forlæggeren Aage Hirschsprung blev udbudt på Bruun Rasmussens auktion for et par år siden, lykkedes det ikke Håndskriftafdelingen at erhverve dem. Til gengæld lykkedes det

på auktionen 3. april 2011, og oven i købet til en pris, der var en tredjedel af den, den tidligere ejer måtte erlægge.

Heri er der ingen entydig morale, men det er godt, brevene nu bliver bevaret for eftertiden og kan stilles til rådighed for offentligheden.

De mange breve er som nævnt skrevet til Bangs forlægger Aage Hirschsprung, direktør for Det Schubothske Forlag, i perioden 1897-1907. Brevene

dokumenterer Bangs arbejde med forskellige romaner og novellesamlinger, som han færdiggjorde i den periode, bl.a. *Det hvide Hus* og *Det gråa Hus*. Men også Bangs skrøbelige helbred dokumenteres, samt – og ikke mindst

– hans permanente pungenød.

Aksel Sandemose

Håndskriftafdelingen har gennem flere årtier erhvervet store samlinger efter den dansk-norske forfatter Aksel Sandemose (1899-1965).

Disse papirer er nu blevet suppleret med en omfattende samling efterladte papirer, der beroede hos familien, herunder sønnen Jørgen Sandemose, der i 2004 udgav en biografi om faderen.

De efterladte papirer indeholder en stor samling af breve til og fra Sandemose, dagbøger, og manuskripter til

Aksel Sandemose (1899-1965) (Det Kongelige Bibliotek).

romaner og artikler.

Andre nyerbhvervelser

Breve fra og til skolebestyrer A. Schmidt, herunder fra C. F. E. Hornemann og Edvard Grieg fra 1880'erne og 1890'erne vedr. musikalske anliggender. Endvidere (støtte-)erklæringer og udtalelser fra 1880 vedr. Vilh. Hansens Musikhandel i anledning af etableringen af en ny musikforretning, underskrevet af bl.a. Emil Hartmann, J. P. E. Hartmann og Edvard Grieg. Martin Andersen Nexø Fondens Arkiv 1984ff.

Tom Kristensen: Dag- og regnskabsbog, primært fra rejse til Berlin i starten af 1920'erne.

Fr. Nielsen: "Dogmehistorien". Forelæsninger, nedskrevet af ukendt tilhører (323 s.).

Stambogsblade i anledning af Foreningen "Fremtiden"s 25 års jubilæum i 1890, der har tilhørt xylograf F. Hendriksen.

Anna og Niels Larsen Stevns: Breve til Svend Zachariassen, 1938-1952.

Peer Hultberg: 10 breve og 6 brevkort til Steen Fridlund Plewing (og Thomas Ringsholt, 1973-80).

Fritz Jürgensen: 11 originale tegninger med tekst. Indklæbet i "Fritz Jürgensen og hans Tegninger".

Musik- og Teaterafdelingen

Noder fra Statens Kunstfond

Hvert år modtager Musik- og Teaterafdelingen på Det Kongelige Bibliotek de musikværker, som Tonekunstudvalgene under Statens Kunstfond får tilsendt til bedømmelse med henblik på økonomisk støtte. For nylig fik afdelingen således de værker, som er indsendt i perioden 1. november

2009 – 29. november 2010.

Den største pulje kommer fra Tonekunstudvalget for Klassisk Musik; den omfatter ikke færre end 86 værker. Man finder her musik af komponister som Per Nørgård og Pelle Gudmundsen-Holmgreen, Birgitte Alsted, Karl Aage Rasmussen og Poul Ruders og de yngre som Svend Hvidtfelt Nielsen, Peter Bruun, Ejnar Kanding, Lars Hegaard og Sunleif Rasmussen. Også den yngste generation af danske komponister er repræsenteret; Simon Christensen, Simon Steen-Andersen m.fl.

Blandt værkerne kan nævnes Sunleif Rasmussens *Prelude to an Orchestra* og *Territorial Songs*, der begge er komponeret til Sønderjyllands Symfoniorkester som følge af Sunleif Rasmussens ansættelse som orkestrets huskomponist. Karsten Fundals *Tvivls salmer* er komponeret til organist Jens E. Christensen ved Vor Frelsers Kirke i København, medens Per Nørgårds *Singing Swinging* er skrevet til Århus Folkemusikskole.

Tonekunstudvalget for Rytmsk Musik modtog 30 værker af bl.a. Thomas Clausen, Butch Lacy, Jørgen Teller og Anders Lauge Meldgaard. Blandt de værker, der er modtaget, kan nævnes Nikolaj Wolfs *Børnenes Sang* og andre værker skrevet til Sorø Musiske Skole, Kelle Dalagers *Babusjka* skrevet til Teaterforeningen Gyda og Runar Magnussons *Big Whell Café* til Teater Neander.

De to udvalg har i fællesskab modtaget 32 værker, hvor Frederik Thaae, der i 2009 blev udnævnt som Danmarks første bykomponist i Roskilde, står for bl.a. Schubert *Installation*, skrevet til åbningen af Schubertiaden 2010, samt *Kødklister* og *Tågetrut*. Af andre indsendte værker kan nævnes Kasper Bais *Snedronningen*, skrevet til

Esbjerg Kulturskole, og Astrid Lomholts *Undgåelsens bevægelighed*, skrevet til CoreAct. Som man kan se, er der stor spændvidde i de indsendte værker. De kan give et meget nuanceret af det musikalske landskab i Danmark lige nu. Ud af de 148 værker er de 18 kun indleveret i elektronisk form.

Alle titlerne kan ses i REX ved at søge på ”Manuskriptkopier 2009-2010”.

Tordenskjold i Marstrand

Manuskriptet til *Tordenskjold i Marstrand*, ”Nationaldrama paa Vers med Sange i 3 Akter” af Knud Lyne Rahbek (1760-1830) med musik af Ludvig Zinck (1776-1851).

Zinck var søn af komponisten, organisten og koralbogsudgiveren H.O.C. Zinck (1746-1832). Ludvig blev født, medens faderen var ansat som klaver- og fløjtespiller i Hamburg i 1776, og han drog med sin familie til København i 1786, hvor faderen fik ansættelse som 1. akkompagnatør, senere syngemester ved Det Kongelige Teater. Ludvig Zinck nærmest voksede op på teatret, hvor han som helt ung fungerede som korist. Han fik stillingen som syngemester i 1807 og blev samme år udnævnt til hoforganist. Zinck udfoldede en rig virksomhed som dirigent og blev som komponist især kendt for sin

Peder Wessel (1690-1720), adlet 1716 under navnet Tordenskjold.

teatermusik og ikke mindst musikken til syv heibergske vaudeviller.

Partituret til *Tordenskjold i Marstrand* er dateret januar 1812 og består af 25 sider i – formodentlig – komponistens håndskrift. Stykket kom op på Det

Karlstens fästning ved Marstrand, Sverige. To gange er fæstningen blevet erobret af henholdsvis den norsk-danske stattholder Ulrik Frederik Gyldenløve i 1677 og Tordenskjold i 1719. Begrebet «Tordenskjolds soldater» stammer fra erobringen af denne fæstning, hvor Tordenskjold – ifølge en legende – fik den svenske kommandant til at tro, at den danske styrke var langt større end den faktisk var. Dette ved at lade de samme –få– soldater løbe fra den ene gade til den anden, så styrken syntes overvældende. Fot. Harri Blomberg.

Kongelige Teater i sæsonen 1812-1813, hvor det opnåede to opførelser. Thomas Overskou skriver i sit store værk *Den danske Skueplads* (1862): ”I denne Saison [1812-1813] havde Rahbek igjen begavet Skolen [dvs. ”Den dramatiske Skole”] med et National-Drama – hans sidste – ”Tordenskjold i Marstrand”, som havde flere saa vakkre Scener i et smukt Sprog, at de Rollehavende burde have følt sig opfordrede til særdeles Omhu for dets livlige og correcte Udførelse, men denne eneste

interessante Nyhed blev i flere Roller givet saa mat og karakterløst, at den kun spillede to Gange.”

Den lidt triste skæbne, der overgik stykket, præger til dels også nodematerialet til forestillingen. Det eneste, der er bevaret, synes at være det nu opdagede partitur, som dermed vidner om en epoke i danske teaters og musiks historie, som ikke nyder den store bevågenhed i vore dage.

Men nu er der mulighed for at studere et hidtil upåagtet værk fra denne periode.

Thorkild Graae Jørgensens Samling

Thorkild Graae Jørgensen, basunist i Radiosymfoniorkestret 1942-1989, har doneret sin samling af noder til Det Kongelige Bibliotek. Det er primært noder for basun, men også sange, klaver-, trompet- og kammermusiknoder. Desuden fotos, breve, koncertprogrammer m.m.

En del af noderne stammer tilbage fra Thorkild Graae Jørgensens lærer Anton Hansen, solobasunist i Det Kgl. Kapel 1912-1942 og lærer ved Musik-konservatoriet 1916-1946.

Thorkild Graae Jørgensen beskriver i sit følgebrev til samlingen, hvordan Anton Hansens noder lå i et særligt mahogniskab med fem hylder, hvor noderne lå efter sværhedsgrad og Anton Hansens bemærkning: ”Ja min dreng, når du er kommet igennem alt det, der ligger på disse hylder, ved du noget om hvordan man spiller på en trækbasun.”

Noderne er nu katalogiseret og kan findes ved at søge på Thorkild Graae Jørgensen.

Publikationer

Bogens Verden. Tidsskrift for litteratur og kultur. Udg. af Det Kongelige Bibliotek og Det Danske Forfatter- og Oversættercenter Hald. Red.: Bruno Svindborg (ansvh.), Jørn Erslev Andersen, Peter Q. Rannes. Årg. 93, nr. 2, 2011. ISSN 0006-5692. Ab. (4 numre à 64 sider) 475 kr. Enkelte nr. 135 kr.

Diamanten. Kulturblad fra Det Kongelige Bibliotek. Red.: Lise Bach Hansen (ansvh.). 7. årg., nr. 2. 2011. 24 s. Ill. ISSN 1399-6142. Kr. 20,- .

Gratis for medlemmer af Diamantklubben – Det Kongelige Biblioteks Kulturklub.

Frøhlich, J.F.: *Symfoni i Es-dur opus 33.* Redigeret af Lisbeth Ahlgren Jensen. Udgivet af DCM 2011. Publ. nr. DCM 010. Partitur. 156 sider. Kr. 375,- PDF-fil (1,3 MB; kræver Adobe Reader). 156 sider. Gratis.

Hartmann, J.P.E.: *Klaversonater og Klaverstykker opus 74.* Redigeret af Niels Krabbe. Udgivet af DCM 2011. Publ. nr. DCM 009. PDF-fil (25,4 MB; kræver Adobe Reader). 224 s. Gratis.

Magasin fra Det Kongelige Bibliotek. Red.: Lotte Philipson. 24. årg. nr. 1. 2011. 80 s. Ill. ISSN 0905-5533. Kr. 125,- (abonnement), kr. 50,- (løssalg).
Gratis for medlemmer af Diamantklubben – Det Kongelige Biblioteks Kulturklub.

Nyhedsbrev fra Håndskriftafdelingen [april, 2011]. Elektronisk nyhedsbrev, der udkommer ti gange om året (jan.-juni, sept.-dec.). *Nyhedsbrev fra Håndskriftafdelingen* findes via Nyheder på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Nyhedsbrev fra KulturPerler. [april 2011]. Elektronisk nyhedsbrev, findes via Nyheder på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Nyhedsbrev fra Musik- og Teaterafdelingen [april 2011]. Elektronisk nyhedsbrev, der udkommer hver anden måned. *Nyhedsbrev fra Musik- og Teaterafdelingen* findes via Nyheder på adressen <www.kb.dk>, hvorfra der også er mulighed for at tegne abonnement. Gratis.

Nyhedsbrev fra Det Humanistiske Fakultetsbibliotek [2011:2]. Elektronisk nyhedsbrev. Redaktion: Thomas Hoffmann og Kirsten Thomsen.

Forsiden: *Nyhavn*. Fotografi af Holger Damgaard (1870-1945), dansk fotograf. Efter et ophold i USA, hvor han oplevede pressefotografiets betydning, fik Damgaard fra 1900 antaget billeder i ugebladet *Hver 8. Dag* og i *Illustreret Tidende*. 1908 blev han ansat ved *Politiken* som den første pressefotograf, og i dette blad bragtes 7.12. samme år et af de første rasterkliché-reproducerede dagbladsfotografier. I 1912 var Damgaard blandt initiativtagerne til Journalistfotograf-forbundet (Pressefotograf-forbundet). Sammen med Peter Elfelt var han foregangsmand inden for reportagefotografiet, og hans billeder dokumenterer næsten alle dele af det danske samfund.

Bagsiden: Moskéen i Medina med profeten Muhammeds grav. Bynavnet (al-)Medina er en forkortelse for Madīnat al-Nabī ”Profetens By”; tidligere hed byen Yathrib, men fik nyt navn efter Muhammeds udvandring fra Mekka i 622 e.v.t.

Illustration fra Carsten Niebuhrs *Beschreibung von Arabien*, Kbh 1772, tavle XXI, side 374. Ikke tegnet efter selsyn på stedet, men på grundlag af informanternes beskrivelser; ikke-muslimer er forment adgang til Mekka og Medina.

Det Kongelige Bibliotek viser hen over sommeren udstillingen *Carsten Niebuhr og den arabiske rejse (1761-67)*.

Ekspeditionen, hvis eneste overlevende medlem var Niebuhr, skulle foretage arkæologiske, epigrafiske, geografiske, fysiske samt kultur- og naturhistoriske undersøgelser.

Tab: XXII.

Die große Mosque zu Medina.

Rejehel Sculp.